กสม. ๔
ข้อเสนอแนะฯ ตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๓ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

ข้อเสนอแนะฯ ที่ ๓/๒๕๖๐

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

๑. ความเป็นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เคยมีข้อเสนอแนะกรณีการเยียวยาความเสียหายโดยรัฐที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนว่า ควรมีการวางหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและมีมาตรฐานเดียวกันในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีมาตรการการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเยียวยาด้านการเงิน และให้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นกลางและครอบคลุมผู้ได้รับผลกระทบทุกฝ่าย* อย่างไรก็ดี พบว่ายังคงมีปัญหาอื่น ๆ ที่สืบเนื่องจากการเยียวยา กล่าวคือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนที่พึงได้รับการเยียวยามีมิติที่หลากหลาย เช่น เหตุจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เหตุจากความไม่สงบทางการเมือง เหตุจากการก่อการร้าย การเยียวยาในระบบสาธารณสุข ในระบบกระบวนการยุติธรรม และการเยียวยากรณีเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทำให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายฉบับ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ประชาชนประสบปัญหาความไม่สะดวกในการเข้าถึงการเยียวยา ทั้งไม่ทราบว่ามีกฎหมายหรือหน่วยงานใดเกี่ยวข้องกับกรณีความเสียหายที่ตนได้รับ ซึ่งในบางกรณี

/เป็นผล...

---

* ๑) รายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายฯ ที่ ๓๑๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗ เรื่อง สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา ๒) รายงานผลการพิจารณาคำร้องเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ที่ ๓๖๖/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กรณีผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๓ อ้างว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐบาล และ ๓) รายงานผลการพิจารณาคำร้องเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ที่ ๑๐๕๘/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในเกียรติยศชื่อเสียงและความเป็นอยู่ส่วนตัวและสิทธิในทรัพย์สิน กรณีการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการประกาศสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดเมื่อปี ๒๕๔๖

เป็นผลทำให้เสียสิทธิในการได้รับการเยียวยา[๒] นอกจากนี้ ยังขาดกฎหมายครอบคลุมถึงการเยียวยาความเสียหายในบางกรณี และที่สำคัญ คือ เกิดความเหลื่อมล้ำในการเยียวยา อาทิ กรณีการเยียวยาความเสียหายผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมทางการเมืองโดยมติคณะรัฐมนตรีที่แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นกรณีการชุมนุมทางการเมืองเช่นเดียวกัน ดังที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เคยมีข้อเสนอแนะไปแล้ว

๒. การพิจารณาเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน พิจารณาปัญหาการเยียวยาความเสียหาย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกรณีการเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ตามมาตรา ๒๔๗ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

คณะอนุกรรมการดังกล่าวได้ศึกษานโยบาย กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี หลักการสิทธิมนุษยชน ข้อพิจารณาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ผ่านมา จัดประชุมรับฟังความเห็นจากผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และจัดทำข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการเยียวยาได้โดยง่าย มีความครอบคลุม และมีหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานที่เหมาะสม ชัดเจนในแต่ละมิติ ทำให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรม

๓. การดำเนินการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการด้านเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ได้จัดทำข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวขึ้น โดยได้มีการศึกษานโยบาย กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี หลักการสิทธิมนุษยชน ข้อพิจารณาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ผ่านมา และจัดประชุมรับฟังความเห็นจากผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ดังนี้

/๓.๑ ข้อมูล...

---

[๒] คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับคำร้องที่ ๖๗๓/๒๕๕๙ เรื่อง สิทธิในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่าผู้พิการถูกทำร้ายร่างกาย ทำให้ได้รับความเดือดร้อน โดยเรื่องดังกล่าวผู้ร้องถูกทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส เมื่อปี ๒๕๔๓ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจับตัวผู้กระทำความผิดในข้อหาทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสได้ภายในอายุความ ๑๕ ปี และผู้ร้องไม่ได้รับการเยียวยาตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เนื่องจากไม่ได้ยื่นคำขอภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด

๓.๑ ข้อมูลประกอบการพิจารณา

๓.๑.๑ ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ผ่านมา

๑) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีข้อเสนอแนะนโยบายในรายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ที่ ๘๐๐/๒๕๕๖ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การอนุวัติกฎหมายไทยตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และเพื่อเตรียมรองรับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ รวมทั้งอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองมิให้บุคคลถูกบังคับให้สูญหาย โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยามีความเห็นว่าสมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓ และรายการท้ายพระราชบัญญัติฯ เพื่อประกันว่าผู้เสียหายเนื่องจากการถูกบังคับให้สูญหายจะได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและเพียงพอ ซึ่งกระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการรวบรวมผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะฯ แจ้งต่อเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่าได้พิจารณาข้อเสนอแนะฯ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาได้ว่า กระทรวงยุติธรรมอยู่ระหว่างการทบทวนและปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และหากร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... ได้รับการรับรองตามกฎหมายแล้ว จะบรรจุความผิดฐานทรมานและบังคับบุคคลให้สูญหายในกฎหมายทั้งสองฉบับ เพื่อให้เป็นความผิดที่สามารถขอรับความคุ้มครองพยานและค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายได้ตามกฎหมายต่อไป[๓]

๒) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีข้อเสนอแนะนโยบายในรายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ที่ ๓๑๕/๒๕๕๗ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗ เรื่อง สิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาว่า โดยหลักเมื่อบุคคลได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐ หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ความเสียหายเรื่องข้อบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การใช้นโยบายหรือการบริหารหรือการกระทำใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับประชาชน บุคคลควรได้รับการเยียวยาโดยกำหนดในกฎหมายและใช้กระบวนการยุติธรรมทางศาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสมควรร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์เพื่อวางหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและให้มีมาตรฐานเดียวกันในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเนื่องจากข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม หรือจากการใช้นโยบายหรือการบริหาร หรือการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับประชาชน พร้อมทั้งควรเพิ่มเติมมาตรการการให้ความช่วยเหลือเยียวยาทางด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการเยียวยาด้านการเงิน ซึ่งคณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ แจ้งว่า การพิจารณาตามข้อกฎหมาย มาตรา ๒๐ (๓) จำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ต้องเป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ ซึ่งถูกคุมขังในระหว่าง

/การพิจารณา...

[๓] หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี นร ๐๕๐๕/๒๗๘๕๗ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๗

การพิจารณาและมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้กระทำผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ทั้งนี้ กรณีศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง และหากคณะกรรมการพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดอาจพิจารณาให้จ่ายค่าทดแทนแก่จำเลยได้[๔] และกระทรวงยุติธรรมแจ้งต่อเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่าได้พิจารณาข้อเสนอแนะฯ โดยสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาได้ว่า กระทรวงยุติธรรมได้ร่วมกับคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษาหลักเกณฑ์แนวทางการเยียวยาผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ถูกควบคุมตัวระหว่างถูกดำเนินคดีในชั้นพนักงานสอบสวน[๕]

๓) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีข้อเสนอแนะนโยบายในรายงานผลการพิจารณาคำร้องเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ที่ ๓๖๖/๒๕๕๘ วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กรณีผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองปี ๒๕๕๓ อ้างว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐบาลว่า ควรสร้างหลักเกณฑ์ในการชดเชยและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง โดยการจัดให้มีกฎหมายรองรับกระบวนการชดเชยและเยียวยาผู้เสียหายจากการชุมนุมทางการเมือง มีหลักเกณฑ์ที่เป็นกลางและครอบคลุมผู้ได้รับผลกระทบทุกฝ่าย ซึ่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานหลักในการรวบรวมผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะฯ แจ้งต่อเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่า ได้พิจารณาข้อเสนอแนะฯ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาได้ว่า คณะกรรมการอำนวยการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองฯ พิจารณาแล้วมีมติเห็นควรมีกฎหมายกลางในระดับพระราชบัญญัติเพื่อรองรับกระบวนการชดเชยและเยียวยาผู้เสียหายจากการชุมนุมทางการเมือง โดยให้กระทรวงยุติธรรมศึกษาหรือปรับปรุงพัฒนากฎหมายต่อไป ทั้งนี้ ในระหว่างกระทรวงยุติธรรมศึกษาหรือปรับปรุงกฎหมาย เห็นควรให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ยกร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบไปพลางก่อน[๖]

๔) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีข้อเสนอแนะนโยบายในรายงานผลการพิจารณาคำร้องเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายที่ ๑๐๕๘/๒๕๕๘ วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในเกียรติยศชื่อเสียงและความเป็นอยู่ส่วนตัว และสิทธิในทรัพย์สิน กรณีการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในการประกาศสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดเมื่อปี ๒๕๔๖ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนและส่งผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนในวงกว้างว่า ควรทำความจริงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ปรากฏ เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายและครอบครัวซึ่งบางส่วนยังไม่ได้รับการเยียวยา ดำเนินการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

/อาญา...

---

[๔] หนังสือคณะกรรมาธิการการกฎหมายกระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่ สว (สนช)(กมธ ๒) ๐๐๑๐/๗๑๗ ลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

[๕] หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี นร ๐๕๐๓/๑๗๔๓๐ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘

[๖] หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี นร ๐๕๐๓/๙๔๐๗ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๙

อาญา โดยเพิ่มฐานความผิดอาญาให้รวมถึงการก่ออาชญากรรมร้ายแรงด้วย ซึ่งกระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการรวบรวมผลดำเนินการตามข้อเสนอแนะฯ แจ้งต่อเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่าได้พิจารณาข้อเสนอแนะฯ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาได้ว่า การพิจารณาจ่ายค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ครอบครัว หรือญาติของผู้เสียหายอันเนื่องจากการดำเนินนโยบายในการทำสงครามขั้นแตกหักกับยาเสพติด มีผู้เสียหายที่ไม่เข้าเกณฑ์ที่สามารถจ่ายค่าตอบแทนเนื่องจากผู้เสียหายมายื่นคำร้องเกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพรับที่จะปรับปรุงพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ. ๒๕๔๔[๗]

๓.๑.๒ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑)

แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ได้มีการกำหนดแผนสิทธิมนุษยชนของกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรง ซึ่งได้แก่ กลุ่มที่อยู่ในสถานการณ์หรือพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดจากสภาพความขัดแย้งทางสังคม ความขัดแย้งทางด้านการเมือง เช่น กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งทางการเมือง การก่อเหตุประท้วง การก่อเหตุรุนแรงในสังคมของกลุ่มต่าง ๆ โดยแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดังกล่าวกำหนดข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยา คือ ให้ทบทวนและปรับปรุงแนวทางการให้การชดเชยและเยียวยาผู้ที่สูญเสียและได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ความรุนแรงให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและมีความเท่าเทียมกัน รวมทั้งทบทวนและปรับปรุงแนวทางการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รัฐตามผลกระทบที่ได้รับ โดยพิจารณาจากผลกระทบด้านร่างกาย จิตใจ ครอบครัว และทรัพย์สิน

๓.๒ การรับฟังความเห็น

คณะอนุกรรมการด้านข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายและกฎ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้รับฟังความเห็นจากผู้แทนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมบัญชีกลาง กรมพระธรรมนูญ กระทรวงกลาโหม ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและกรุงเทพมหานคร โดยสรุปข้อเท็จจริงและความเห็นที่เป็นสาระสำคัญได้ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง มาตรฐานในการเยียวยาที่แตกต่างกันเนื่องจากความหลากหลายของหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ในกระบวนการเยียวยาต่าง ๆ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก โดยแต่ละหน่วยงานมีกฎหมายที่ใช้บังคับซึ่งกำหนดสัดส่วนเงินชดเชยหรือเยียวยาและกระบวนการที่แตกต่างกัน เป็นสาเหตุให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ กฎหมายหรือระเบียบของแต่ละหน่วยงานมีฐานอำนาจตาม

/กฎหมาย...

[๗] หนังสือกระทรวงยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๑๑๐๒(วก.)/๑๒๔ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๙

กฎหมายแต่ละฉบับที่ออกต่างกรรมต่างวาระ โดยบางฉบับออกห่างกันเป็นเวลานาน ด้วยเหตุดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙[๘] มอบให้กระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำกฎหมายหรือระเบียบ เงื่อนไขและวิธีการ ในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาที่ครอบคลุมทุกกรณี ไม่ว่ากรณีความเสียหายจะเกิดจากการชุมนุมทางการเมือง ภัยพิบัติธรรมชาติ เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือกรณีอื่นก็ตาม และให้ครอบคลุมบุคคลทุกกลุ่ม ปัจจุบันเรื่องนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของกระทรวงการคลัง (มกราคม ๒๕๖๐)

ประเด็นที่สอง แนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดหลักเกณฑ์กลางในการเยียวยา

การกำหนดหลักเกณฑ์กลางในการให้ความช่วยเหลือเยียวยา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ในรูปแบบของพระราชบัญญัติตั้งแต่แรก อาจมีความไม่ยืดหยุ่น เห็นว่า ควรต้องมีการแยกหมวดหมู่ของการเกิดความเสียหายตามมิติต่าง ๆ เพื่อให้มีหลักเกณฑ์และลองนำไปใช้ระยะเวลาหนึ่ง ให้เป็นแนวปฏิบัติที่แน่นอนชัดเจนสำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จนเห็นว่ามีความเหมาะสม ถูกต้องเสียก่อน จึงออกเป็นพระราชบัญญัติ ทั้งนี้ สัดส่วนของเงินเยียวยาไม่จำเป็นต้องเท่ากัน แต่ถ้าความเสียหายเกิดจากมูลเหตุลักษณะเดียวกันแล้ว ควรใช้หลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขเดียวกันในการพิจารณาให้เงินเยียวยาเพื่อความเท่าเทียม และหลักเกณฑ์กลางเมื่อกำหนดขึ้นเป็นกฎหมายแล้ว จำเป็นต้องมีการทบทวนเป็นระยะ

ประเด็นที่สาม ความหมายของผู้ได้รับความเสียหายที่ยังขาดความครอบคลุม

ตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑) ได้กำหนดเรื่องการเยียวยาไว้ใน ๒ กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรง และกลุ่มเหยื่อ/ผู้เสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น ซึ่งยังมิได้ครอบคลุมถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ถูกบังคับให้สูญหาย ซึ่งตามหลักการสิทธิมนุษยชนแล้ว ถือว่าเป็นกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีความรุนแรงมากกว่ากรณีทั่วไป เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ในการปกป้องสิทธิมนุษยชนที่รัฐจะต้องให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะตามปฏิญญาว่าด้วยผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน[๙] ในอดีตที่ผ่านมา นักปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยหลายรายถูกข่มขู่ คุกคาม สังหารและหายสาบสูญ ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามแสดงเจตนารมณ์ที่จะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ และอยู่ระหว่างการจัดทำร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... และอนุบัญญัติเพื่ออนุวัติการตามพันธกรณี รัฐจึงควรให้ความคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

/เป็นการ...

---

[๘] มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทาง เรื่อง ค่าบริการทางการแพทย์และเงินเหมาจ่ายช่วยเหลือในการรักษาพยาบาล กรณีผู้บาดเจ็บจากสถานการณ์เหตุระเบิดแยกราชประสงค์ วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๘ ของกระทรวงสาธารณสุข สืบค้นจาก http://www.thaigov.go.th

[๙] Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms สืบค้นจาก http://www.ohchr.org/EN/Issues/SRHRDefenders/Pages/Declaration.aspx

เป็นการเฉพาะและพิจารณาแก้ไขให้มีการเยียวยาครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลที่เป็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และหรือบุคคลที่เชื่อได้ว่าถูกบังคับให้สูญหาย

ประเด็นที่สี่ การเยียวยาเมื่อมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกเหนือจากการจ่ายค่าสินไหมทดแทน (compensation)

ที่ผ่านมา การเยียวยาของรัฐต่อผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมีเฉพาะการเยียวยาในรูปแบบของการจ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือตัวเงิน (compensation) ซึ่งเห็นว่าควรมีการเยียวยาในรูปแบบอื่นนอกจากด้านการเงินด้วย ซึ่งการเยียวยาด้านการเงินในบางกรณีจะเป็นจำนวนที่สูงมาก อาทิ ตามพระราชบัญญัติการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ฯ ผู้เสียหายจะได้รับเงินเยียวยาสูงถึง ๗,๕๐๐,๐๐๐ บาท แต่ก็ไม่ใช่การเยียวยาที่ผู้เสียหายพอใจทั้งหมด เพราะนอกจากการเยียวยาในรูปแบบตัวเงินแล้ว การเยียวยาที่ผู้เสียหายต้องการ คือ ความยุติธรรม ทั้งนี้ อาจจำเป็นต้องมีการเยียวยาด้านอื่นด้วย เช่น การฟื้นฟูสภาพจิตใจ

ประเด็นที่ห้า การเยียวยาที่ล่าช้าและไม่เพียงพอ

เมื่อเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง การเยียวยาที่มีประสิทธิผลควรต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์และเพียงพอ เช่น กรณีเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ซึ่งความล่าช้าในกรณีดังกล่าวเกิดจากกระบวนการตรวจสอบ[๑๐] หรือกรณีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้รับความเสียหายจะอยู่ในประเทศไทยไม่นาน หากการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ล่าช้า จะทำให้การเยียวยาไม่ทันการณ์ และบางกรณีพบว่า กระบวนการเยียวยาในสถานการณ์เดียวกัน ใช้เวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจไม่เป็นธรรมต่อผู้ได้รับความเสียหาย อาทิ กรณีเหตุวินาศกรรมบริเวณสี่แยกราชประสงค์ มีการจ่ายเงินเยียวยาแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติภายในเจ็ดวัน แต่การเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบที่เป็นคนไทย มีความล่าช้าและไม่เพียงพอกับความเสียหายที่ได้รับ ทำให้มีการร้องเรียนต่อหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บสาหัส ต้องกินยาไปตลอดชีวิตและยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้[๑๑]

ประเด็นที่หก การประเมินผลกระทบความเสียหายที่แตกต่างกัน กรณีความพิการหรือทุพพลภาพ

ในการประเมินผลกระทบความเสียหายเพื่อให้การเยียวยา พบว่ามีการประเมินระดับหรือรายละเอียดเกี่ยวกับความพิการหรือทุพพลภาพที่แตกต่างกันตามฐานกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ระหว่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ กับพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้น หรือตามคู่มือความสามารถของคนพิการที่กระทรวงสาธารณสุขจัดทำขึ้น ยังไม่มีหลักเกณฑ์ใดที่จะถือได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์กลางที่เป็นแนวทางสำหรับแพทย์ผู้ออกใบรับรองและหน่วยงานที่ให้การเยียวยา ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการได้รับการเยียวยา

/ประเด็น...

---

[๑๐] คมชัดลึก. (๒๕๕๕) แม่น้องเกดโวยจ่ายเงินเยียวยาล่าช้า. สืบค้นจาก http://www.komchadluek.net/news/politic/๑๓๐๔๕๑

[๑๑] มติชนออนไลน์. (๒๕๕๙). ครบ ๑ ปี เหยื่อระเบิดราชประสงค์โผล่กลางวงแถลงข่าว ขอรัฐเยียวยาร่ำไห้ชีวิตสุดลำบาก. สืบค้นจาก http//www.matichon.co.th/news/๒๕๒๙๙๒

ประเด็นที่เจ็ด การขาดศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับการเยียวยา

โดยที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายหน่วยงาน จึงพบว่าไม่มีหน่วยงานใด เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นที่เชื่อมโยงกันทั้งระบบ ทำให้แต่ละหน่วยงานไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลระหว่างกันได้ ประชาชนต้องให้ข้อมูลซ้ำหลายครั้งต่อทุกหน่วยงานที่ไปขอรับการเยียวยา ทำให้การดำเนินการขาดความคล่องตัวและไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้รับบริการ ได้แก่ ผู้เสียหายอย่างมีประสิทธิภาพ และขาดฐานข้อมูลกลางที่จะสามารถนำไปพัฒนาเชิงระบบต่อไป

๓.๓ หลักการ แนวคิด หลักกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

๓.๓.๑ กฎหมายภายใน

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ได้คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค ที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณี การปกครองของประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้วตามมาตรา ๔ ซึ่งหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้บุคคลเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามมาตรา ๓๐ และรัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม ทั่วถึง และอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกันตามมาตรา ๘๑ รวมถึงผู้บริโภคมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้แก้ไขเยียวยาความเสียหายตามมาตรา ๖๑

๒) หลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญฯ กำหนดให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น มีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามมาตรา ๒๕ และบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันตามมาตรา ๒๗ รวมทั้งรัฐพึงให้ความคุ้มครองป้องกันมิให้เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส ถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าวตามมาตรา ๗๑

๓.๓.๒ หลักการและกฎหมายระหว่างประเทศ

๑) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลฯ ได้รับรองสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการเยียวยาอย่างได้ผลโดยศาล เนื่องจากการกระทำใด ๆ อันละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายตามข้อ ๘

/๒) พันธกรณี...

๒) พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการเยียวยา

สนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนหลายฉบับที่ประเทศไทยเป็นภาคี กำหนดให้รัฐต้องประกันสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการเยียวยาเมื่อถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ตามข้อ ๒[๑๒] อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ตามข้อ ๖[๑๓] อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ตามข้อที่ ๑๔[๑๔] อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตามข้อ ๓๙[๑๕]

๓) ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเห็นว่า รัฐต้องทำให้การเยียวยามีประสิทธิผลและเหมาะสม โดยคำนึงถึงประเภทของบุคคลที่ได้รับความเสียหาย ต้องมีกระบวนการทางตุลาการและกลไกทางปกครองที่เหมาะสมสำหรับการเรียกร้องให้มีการเยียวยา[๑๖] และการเยียวยาที่เหมาะสมนั้น รวมถึงการทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิม (restitution) การฟื้นฟู (rehabilitation) การทำให้พอใจ (satisfaction) เช่น การขอโทษต่อสาธารณะและการประกันว่าจะไม่เกิดการละเมิดซ้ำอีก (guarantees of non-repetition) รวมถึงการแก้ไขกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น[๑๗]

/๔) หลักการ...

---

[๑๒] รัฐภาคีประกันว่า บุคคลใดที่สิทธิหรือเสรีภาพของตนซึ่งรับรองไว้ในกติกานี้ถูกละเมิด ต้องได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจัง โดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะได้กระทำโดยบุคคลผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่ และบุคคลที่เรียกร้องการเยียวยาดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติที่มีอำนาจ หรือจากหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจตามที่กำหนดไว้โดยกฎหมายของรัฐ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต้องบังคับให้การเยียวยานั้นเป็นผล

[๑๓] รัฐภาคีจะรับประกันต่อทุกคนในเขตอาณาที่จะได้รับการคุ้มครองและการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ โดยผ่านศาลระดับชาติและองค์กรของรัฐอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการกระทำใดๆ อันเป็นการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และสิทธิในอันที่จะขอจากศาลในการทดแทนอย่างยุติธรรมและพอเพียงและการชดใช้ความเสียหายอันเป็นผลมาจากการเลือกปฏิบัตินั้น

[๑๔] รัฐภาคีแต่ละรัฐประกันในระบบกฎหมายว่า ผู้ถูกทำร้ายจากการกระทำการทรมานได้รับการชดใช้ทดแทนและมีสิทธิซึ่งสามารถบังคับคดีได้ที่จะได้รับสินไหมทดแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ รวมทั้งวิถีทางที่จะได้รับการบำบัดฟื้นฟูอย่างเต็มรูปแบบที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในกรณีที่ผู้ถูกทำร้ายเสียชีวิตอันเป็นผลจากการกระทำการทรมาน ให้ผู้อยู่ในอุปการะของบุคคลนั้นมีสิทธิที่จะได้รับสินไหมทดแทน

[๑๕] รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมที่จะส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์จากการละเลยในรูปแบบใดๆ การแสวงหาประโยชน์การกระทำอันมิชอบ การทรมาน หรือการลงโทษ หรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้า หรือการพิพาทกันด้วยอาวุธ การฟื้นฟูหรือการกลับคืนสู่สังคมจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพการเคารพตนเองและศักดิ์ศรีของเด็ก

[๑๖] ความเห็นทั่วไปที่ ๓๑ (๘๐) ว่าด้วยลักษณะของพันธกรณีทางกฎหมายทั่วไปต่อรัฐภาคีของกติกาฯ, พฤษภาคม ๒๕๔๗, CCPR/C/๒๑/Rev.๑/Add. ๑๓๒๖, ย่อหน้า ๑๕

[๑๗] แหล่งเดิม, ย่อหน้า ๑๖

๔) หลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายสำหรับเหยื่อของการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างรุนแรงกว้างขวาง และการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างรุนแรง (Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law)

หลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายสำหรับเหยื่อฯ กำหนดพันธกรณีของรัฐและรับรองสิทธิในการเยียวยาและชดใช้ความเสียหาย โดยกำหนดให้รัฐมีพันธกรณีที่ต้องเคารพและการบังคับใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศตามที่กำหนดไว้โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามข้อ ๑ และมีหน้าที่ดำเนินมาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางปกครอง และมาตรการอื่น ๆ ที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการละเมิด สืบสวนการละเมิดอย่างมีประสิทธิภาพ ทันท่วงที ถี่ถ้วน เป็นกลาง และดำเนินการกับผู้ที่รับผิดชอบ จัดให้เหยื่อของการละเมิดเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิผล ไม่ว่าใครเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบการละเมิด และจัดให้มีการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพแก่เหยื่อ รวมถึงการชดใช้ความเสียหาย ตามข้อ ๓ ซึ่งเหยื่อ คือ บุคคลที่ประสบกับความเสียหาย ทั้งโดยปัจเจกชนหรือเป็นกลุ่ม รวมถึงความเสียหายทางกายและทางใจ ความเสียหายทางอารมณ์ความรู้สึก การสูญเสียทางเศรษฐกิจ และเหยื่อ รวมถึงครอบครัวใกล้ชิดหรือผู้ที่เหยื่อดูแลโดยตรง และบุคคลที่ประสบกับความเสียหายจากการเข้าช่วยเหลือเหยื่อที่กำลังประสบกับความทุกข์ หรือเพื่อป้องกันการทำให้ตกเป็นเหยื่อด้วย ตามข้อ ๘

การเยียวยาเหยื่อตามหลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายสำหรับเหยื่อฯ หมายรวมถึง การเข้าถึงความยุติธรรมที่เท่าเทียมและมีประสิทธิผล (equal and effective access to justice) การชดใช้ความเสียหายที่เพียงพอ มีประสิทธิผลและทันท่วงที สำหรับความเสียหายที่ได้รับ (adequate, effective and prompt reparation for harm suffered) และการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดและกลไกการชดใช้ความเสียหาย (access to relevant information concerning violations and reparation mechanisms) (ข้อ ๑๑) โดยเหยื่อควรได้รับการชดใช้ความเสียหายอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิผล (with full and effective) ตามที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับความรุนแรงของการละเมิดและสภาวการณ์แวดล้อมของแต่ละกรณี ซึ่งรวมถึงรูปแบบต่อไปนี้ คือ การกลับคืนสู่สภาพเดิม (restitution) การจ่ายค่าสินไหมทดแทน (compensation) การฟื้นฟู (rehabilitation) การทำให้พอใจ (satisfaction) และการประกันว่าจะไม่เกิดการละเมิดซ้ำ (guarantees of non-repetition) (ข้อ ๑๘) การกลับคืนสู่สภาพเดิม เช่น การกลับคืนสู่การจ้างงาน การคืนทรัพย์สิน เป็นต้น (ข้อ ๑๙) การฟื้นฟู เช่น การฟื้นฟูทางกฎหมาย

/ผ่านการ...

ผ่านการแก้ไขประวัติอาชญากรรม หรือการทำให้การพิจารณาลงโทษที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นโมฆะ[๑๘] การทำให้พอใจ เช่น การขอโทษ รวมถึงการยอมรับต่อสาธารณะถึงข้อเท็จจริงและการยอมรับความรับผิด เป็นต้น ตามข้อ ๒๒ การประกันว่าจะไม่เกิดการละเมิดซ้ำ เช่น การจัดให้มีการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชนและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ เป็นต้น ตามข้อ ๒๓ และรัฐควรพัฒนาวิธีการแจ้งสิทธิและวิธีการเยียวยา รวมทั้งเหยื่อและผู้แทนของเหยื่อควรมีสิทธิขอและได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุและเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามข้อ ๒๔

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาการเยียวยาของรัฐในภาพรวม โดยได้พิจารณาทบทวนกฎหมายต่าง ๆ มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยา[๑๙] หลักการด้านสิทธิมนุษยชน ความเห็นของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า โดยที่รัฐมีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อย รักษาความปลอดภัย และความสงบเรียบร้อย ตลอดจนประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานให้กับบุคคลในสังคม ดังนั้น ในกรณีที่เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องจากนโยบายของรัฐหรือจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำโดยจงใจ ละเว้น ประมาทเลินเล่อ มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุใด ๆ ก็ตาม ที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น รัฐจึงมีหน้าที่ให้การเยียวยาแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อที่ได้รับผลกระทบ รวมทั้งทายาทของบุคคลดังกล่าว และรวมถึงกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากกิจการหรือการกระทำของเอกชนที่รัฐมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการออกนโยบายและการควบคุม กำกับ ดูแล หรือเป็นผู้ให้สิทธิสัมปทานดังกล่าว หรือเป็นผู้ออกใบอนุญาตแก่เอกชน แล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยจงใจ ประมาทเลินเล่อ ละเลยในการบริหารจัดการหรือหย่อนประสิทธิภาพในการป้องกัน ควบคุม ตรวจสอบกิจการของเอกชนดังกล่าว จนก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือเกิดความเสียหายต่อประชาชนและสังคมส่วนรวม เช่น อุบัติเหตุความเสียหายซึ่งเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ที่รัฐให้สัมปทานแก่เอกชน หรือกิจการของเอกชนที่รัฐได้เข้าไปร่วมลงทุนด้วย หรือนโยบายของรัฐที่มอบให้เอกชนเข้าดำเนินการ ซึ่งรูปแบบการเยียวยาต้องเหมาะสมกับความเสียหายที่ได้รับ สำหรับในบางกรณีแม้ความเสียหายเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำโดยตรงของรัฐ รัฐก็ยังพึงมีหน้าที่ให้การเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม ซึ่งสัดส่วนการเยียวยาด้านการเงินอาจมีความแตกต่างกันได้แล้วแต่กรณี

อย่างไรก็ตาม แม้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะตระหนักว่ารัฐให้ความสำคัญกับการเยียวยา โดยมีกฎหมายที่รองรับสิทธิในการเยียวยาหลายฉบับ แต่การเยียวยาของรัฐยังมีสาระและปัญหาสำคัญที่ยังไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และหลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายสำหรับเหยื่อฯ ที่ควรพิจารณา ดังนี้

/๔.๑ ...

---

[๑๘] จากสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและการชดใช้ความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงและกว้างขวาง (น.๑๔๘), โดย คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล, ๒๕๔๙, กรุงเทพฯ: สำนักงานภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก

[๑๙] ข้อมูลปรากฏตามภาคผนวก

๔.๑ การเข้าถึงการเยียวยาอย่างเท่าเทียม ครอบคลุมและมีประสิทธิผล

สิทธิการเข้าถึงการเยียวยาของผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นหลักการสำคัญตามหลักการพื้นฐานและแนวคิดตามกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยควรดำเนินการให้บรรลุถึงหลักการดังกล่าว โดยการเยียวยาต้องมีความเท่าเทียม ครอบคลุม และมีประสิทธิผล ซึ่งมีประเด็นความเห็นที่ควรพิจารณา ดังนี้

๔.๑.๑ ความแตกต่างของสัดส่วนการเยียวยาด้านการเงิน

โดยที่สัดส่วนการเยียวยาด้านการเงินในแต่ละมิติตามฐานกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีที่แตกต่างกัน และมีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่แตกต่างกันทั้งที่บางกรณีอยู่ในมิติหรือสภาพที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างเดียวกัน เช่น การประเมินระดับของความพิการหรือทุพพลภาพที่แตกต่างกัน มีผลทำให้สัดส่วนการเยียวยาด้านการเงินมีความแตกต่าง และไม่เท่าเทียมกันเกิดความเหลื่อมล้ำหรือกรณีที่มติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้เยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากความไม่สงบทางการเมืองแตกต่างกันทั้งที่ความเสียหายเกิดจากเหตุอย่างเดียวกัน เป็นต้น จึงไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอกันในกฎหมาย และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ตามตารางเปรียบเทียบภาคผนวกท้ายข้อเสนอแนะนี้

อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการเยียวยาด้านการเงินอาจแตกต่างกันระหว่างการเยียวยาซึ่งเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเนื่องจากนโยบายของรัฐหรือจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับการเยียวยาที่ไม่ได้เกิดจากกรณีดังกล่าวแต่รัฐให้การเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม

๔.๑.๒ ความครอบคลุมในการเยียวยา

ปัจจุบันการเยียวยาความเสียหายยังครอบคลุมผู้เสียหายไม่ครบ อาทิ

๑) กรณีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ถูกสังหารจากการปฏิบัติงาน หรือเชื่อว่าสูญหายโดยถูกบังคับ ครอบครัวประสบปัญหาในการได้รับการเยียวยาเนื่องจากขาดพยานหลักฐานว่าเป็นบุคคลสูญหาย โดยการเยียวยาต้องรอให้ศาลสั่งว่าเป็นบุคคลสาบสูญ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๑ ซึ่งต้องรอให้พ้นระยะเวลาห้าปีหรือสองปีแล้วแต่กรณีไปก่อนการเยียวยาที่มีความล่าช้ามากเกินไปจึงเท่ากับไม่ได้รับการเยียวยา

๒) คำพิพากษาของศาลมักจะไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด จึงอาจทำให้จำเลยไม่ได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และเมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจำเลยอาจไม่ได้รับการเยียวยาตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘

/ด้วยเช่นกัน

ด้วยเช่นกัน[๒๐] จึงควรแก้ไขกฎหมายให้จำเลยในคดีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องได้รับการเยียวยาในทุกกรณี

๔.๑.๓ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและกลไกการเยียวยา

๑) โดยที่มีกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาหลายฉบับ และเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน แต่ขาดการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดไว้ที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ทำให้การเข้าถึงสิทธิและวิธีการเยียวยาของผู้เสียหายเป็นไปได้ยาก เกิดกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้รับข้อมูลข่าวสา รทำให้เสียสิทธิประโยชน์ในการเยียวยา ขาดความสะดวกรวดเร็ว เกิดความไม่เท่าเทียมกัน รวมถึงการที่รัฐขาดข้อมูลสำคัญที่เพียงพอเพื่อพัฒนาวิธีการและกลไกในการเข้าถึงสิทธิและวิธีการเยียวยา[๒๑]

๒) กลไกการเยียวยาควรมีการมอบอำนาจจากส่วนกลางไปให้ส่วนภูมิภาคดำเนินการเพื่อให้การเยียวยามีความรวดเร็ว โดยส่วนกลางทำหน้าที่กำกับดูแลให้การเยียวยาทันต่อสถานการณ์และมีการทบทวนการดำเนินการตามกลไกต่าง ๆ เป็นระยะ

๓) กลไกกลางต้องกำหนดมาตรการในการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะดังกล่าวซ้ำอีก โดยต้องมีการพัฒนาทำการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย สังเคราะห์ และมีข้อเสนอให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานที่ให้การเยียวยาจะต้องมีมาตรการในเชิงป้องกันไม่ให้เกิดเหตุดังกล่าวซ้ำอีกตามหลักพัฒนาวงจรความเสี่ยง (Risk Cycle Management) และพัฒนาดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement – CQI) และยั่งยืน (Sustained Continuous Development – SCD)

๔) พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ ไม่ได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายอันเกิดจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือกรณีได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งมีสิทธิขอรับความช่วยเหลือภายใน ๒ ปีนับแต่รู้ถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ[๒๒] อาจไม่ได้รับการเยียวยาต่างจากพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มาร้องทุกข์ทราบถึงสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

/ ๔.๒ รูปแบบ...

---

[๒๐] ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อ ๑๑ การพิจารณาให้ความช่วยเหลือ คณะอนุกรรมการต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) พฤติกรรม และข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน

(๒) ฐานะของผู้จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน

(๓) โอกาสที่ผู้จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนจะได้รับความช่วยเหลือ หรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่น

[๒๑] ข้อ ๒๔ ของหลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายฯ

[๒๒] ข้อ ๖ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรมฯ ให้การเยียวยาบางกรณีที่พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ ไม่ได้ให้การเยียวยา เช่น จำเลยที่ถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด จำเลยที่ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวน เป็นต้น

๔.๒ รูปแบบและวิธีการเยียวยาที่เหมาะสม เพียงพอและไม่ล่าช้า

๔.๒.๑ รูปแบบการเยียวยาที่เหมาะสม

ที่ผ่านมา ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น รัฐจะเยียวยาผู้เสียหายหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบในรูปแบบของการจ่ายค่าชดเชยด้านการเงินหรือการจ่ายค่าสินไหมทดแทน (compensation) ในขณะที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเห็นว่า รัฐภาคีมีพันธกรณีที่จำเป็นต้องคำนึงถึงการเยียวยาในรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสมด้วย ทั้งการทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิม การฟื้นฟู การทำให้พอใจ และการประกันว่าจะไม่เกิดการละเมิดซ้ำอีก ทั้งนี้ หลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายฯ ก็ได้ให้แนวทางในทำนองเดียวกันว่า การเยียวยาความเสียหายนั้นต้องมีความเหมาะสม เพียงพอกับความเสียหายที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งมิได้จำกัดเฉพาะรูปแบบการเยียวยาด้านการเงินเพียงเท่านั้น[๒๓] อาทิ สถานที่ที่ถูกเวนคืนตามกฎหมายเพื่อตัดถนนและสร้างโครงการขนาดใหญ่ไม่ว่าโดยรัฐหรือเอกชน รูปแบบการเยียวยาอาจเป็นการจัดที่อยู่อาศัยให้ใหม่หรือโอกาสในการประกอบอาชีพในสถานที่ที่ใกล้เคียงกับสถานที่ที่ได้เวนคืนดังกล่าวโดยได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษกว่าบุคคลทั่วไป หรือการเยียวยากรณีเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมควรต้องทำการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้คืนสู่สภาพเดิมหรือใกล้เคียงสภาพเดิมมากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

๔.๒.๒ การเยียวยาอย่างเพียงพอและได้สัดส่วนกับความเสียหาย

ที่ผ่านมา การประเมินระดับหรือรายละเอียดเกี่ยวกับความพิการหรือทุพพลภาพ เช่น การสูญเสียนิ้ว แขน ขา หรือระดับการมองเห็นของดวงตา เป็นต้น มีความแตกต่างกันตามฐานกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อจำกัดที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการเยียวยา คือ ผู้เสียหายหรือเหยื่อไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เพียงพอและได้สัดส่วนกับความเสียหายที่ได้รับ โดยเฉพาะกรณีที่เกิดความเสียหายถาวร อาทิ การทุพพลภาพ หรือกรณีที่จำเป็นต้องได้รับการเยียวยาเป็นเวลานาน หรือกรณีที่มีข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในภายหลัง เช่น ในชั้นแรกปรากฏว่าผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บไม่สาหัส แต่ในภายหลังอาการบาดเจ็บลุกลามกลายเป็นบาดเจ็บสาหัสหรือเกิดทุพพลภาพ ทำให้การเยียวยาที่ได้รับไม่เพียงพอ หรือไม่มีมาตรการที่จะครอบคลุมถึงความเสียหายในอนาคตอย่างเพียงพอ[๒๔] ในกรณีผู้เสียหายกลายเป็นคนพิการหรือทุพพลภาพควรมีการแจ้งต่อกรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการด้วย รวมทั้งขาดกลไกเฉพาะที่จะขอให้รัฐทบทวนผลการพิจารณาการให้การเยียวยาที่ผ่านมา โดยให้ผู้เสียหายมีสิทธิขอรับการเยียวยาเพิ่มเติมได้ แม้ว่าผู้เสียหายสามารถมีคำขอให้เจ้าหน้าที่แก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งได้ หากมีพยานหลักฐานใหม่ที่ทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญหรือคำสั่งนั้นได้ออกโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใด และต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ยื่นคำขอตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ

/ ราชการ ...

---

[๒๓] ข้อ ๑๘ ของหลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายฯ

[๒๔] เช่น การมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดฐานการคำนวณที่ครอบคลุมผลกระทบหรือความสูญเสียที่เกิดขึ้นในอนาคตอันเนื่องจากผลกระทบที่ได้รับในปัจจุบัน ด้วยการนำฐานข้อมูลรายได้เฉลี่ยประจำต่อคนต่อเดือนที่คำนึงถึงความก้าวหน้าในอาชีพ อัตราเงินเฟ้อหรือค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงไปมาประกอบ

ราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไปที่กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่าง ๆ สำหรับการดำเนินงานทางปกครองก็ตาม[๒๕]

๔.๒.๓ การเยียวยาที่ไม่ล่าช้า

การเยียวยาที่มีความล่าช้าเท่ากับผู้เสียหายไม่ได้รับสิทธิในการเยียวยา ซึ่งที่ผ่านมาการเยียวยาผู้เสียหายเกิดความล่าช้าจากสาเหตุต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมา รัฐจึงควรเร่งแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ ตามข้อ ๑๑ หลักการพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายฯ ขอให้รัฐมีการกำหนดระยะเวลาการเยียวยาในเวลาที่เหมาะสมด้วย

๕. ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ดังนี้

๕.๑ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๕.๑.๑ คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันพิจารณากำหนดให้มีหลักเกณฑ์กลางในการเยียวยาความเสียหายเพื่อให้เกิดมาตรฐานที่เท่าเทียมและเป็นธรรม

หลักเกณฑ์กลางดังกล่าวควรครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งหมายถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายทุกประเภท ทุกกลุ่มจากกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับรัฐโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือจากการกระทำของเอกชนที่เกี่ยวเนื่องกับนโยบายของรัฐ หรือจากการได้รับสัมปทาน หรือการได้รับอนุญาตจากรัฐหรือได้รับมอบหมายจากรัฐ ส่วนการเยียวยานั้น นอกจากเยียวยาผู้เสียหายแล้วจะต้อง

/ ครอบคลุม...

---

[๒๕] มาตรา ๕๔ เมื่อคู่กรณีมีคำขอ เจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนหรือแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งทางปกครองที่พ้นกำหนดอุทธรณ์ตามส่วนที่ ๕ ได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) มีพยานหลักฐานใหม่ อันอาจทำให้ข้อเท็จจริงที่ฟังเป็นยุติแล้วนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ

(๒) คู่กรณีที่แท้จริงมิได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองหรือได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาครั้งก่อนแล้วแต่ถูกตัดโอกาสโดยไม่เป็นธรรมในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง

(๓) เจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจที่จะทำคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น

(๔) ถ้าคำสั่งทางปกครองได้ออกโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดและต่อมาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่คู่กรณี

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) หรือ (๓) ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคู่กรณีไม่อาจทราบถึงเหตุนั้นในการพิจารณาครั้งที่แล้วมาก่อนโดยไม่ใช่ความผิดของผู้นั้น

การยื่นคำขอให้พิจารณาใหม่ต้องกระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่ผู้นั้นได้รู้ถึงเหตุซึ่งอาจขอให้พิจารณาใหม่ได้

ครอบคลุมทายาท ตลอดจนครอบครัวของผู้เสียหายหรือผู้ที่ผู้เสียหายให้การช่วยเหลือหรือดูแล นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และให้รวมถึงกรณีการเยียวยาด้านมนุษยธรรมด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคีและมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ามาตรฐานที่กำหนดมีความเหมาะสม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ ในระยะแรก จึงอาจพิจารณากำหนดเป็นระเบียบ และเมื่อนำไปปฏิบัติระยะหนึ่งแล้วอาจมีการพัฒนาปรับปรุง เมื่อเห็นว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีความเหมาะสมแล้วก็สามารถออกเป็นพระราชบัญญัติในภายหลัง ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ที่กำหนดควรให้มีการทบทวนเป็นระยะ อาทิ ทุกห้าปี เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๑ และ ๔.๑.๒ ของข้อเสนอแนะนี้

๕.๑.๒ คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาให้มีหลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) หลักเกณฑ์กลางในเรื่องความทุพพลภาพหรือระดับความพิการหรืออาการบาดเจ็บ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างเท่าเทียมกันในกรณีที่อาการบาดเจ็บมีความรุนแรงในลักษณะเดียวกัน ตามความเห็นในข้อ ๔.๒.๒ ของข้อเสนอแนะนี้

(๒) กรณีที่ยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์กลางในเรื่องความทุพพลภาพหรือระดับความพิการหรืออาการบาดเจ็บควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เช่น พระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้น ให้มีหลักเกณฑ์หรือแนวทางการพิจารณาเรื่องความทุพพลภาพ หรือระดับความพิการ หรืออาการบาดเจ็บดังกล่าวไปในทางเดียวกันหรือเหมือนกัน ตามความเห็นในข้อ ๔.๒.๒ ของข้อเสนอแนะนี้

๕.๑.๓ คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาให้มีรูปแบบการเยียวยาที่หลากหลาย ดังนี้

(๑) การเยียวยาด้านการเงิน โดยสัดส่วนการเยียวยาด้านการเงินอาจแตกต่างกันระหว่างการเยียวยาซึ่งเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเนื่องจากนโยบายของรัฐหรือจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับการเยียวยาที่ไม่ได้เกิดจากกรณีดังกล่าวแต่รัฐให้การเยียวยาตามหลักมนุษยธรรม อาทิ กรณีภัยพิบัติธรรมชาติ แม้ความเสียหายจะมีความรุนแรงเท่าเทียมกันก็ตาม ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๑ ของข้อเสนอแนะนี้

(๒) การเยียวยานอกเหนือจากด้านการเงิน เช่น การฟื้นฟูด้านจิตใจ การทำให้พอใจ การดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัยมากขึ้น การกลับคืนสู่การจ้างงาน การไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนเช่นนั้นซ้ำอีก การส่งเสริมการเข้าถึงความยุติธรรม และการยุติการยกเว้นโทษ เป็นต้น

/ เพื่อเยียวยา

เพื่อเยียวยาให้กลับคืนสู่สภาพเดิม โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นความเสียหายเนื่องจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น กรณีที่เกิดกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่น่าเชื่อได้ว่า หายสาบสูญโดยถูกบังคับ หรือผู้ที่ได้รับความเสียหายในด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินนโยบาย หรือโครงการขนาดใหญ่ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน เป็นต้น ในกรณีดังกล่าวการเยียวยาต้องพิจารณาถึงรูปแบบพิเศษเพิ่มเติมนอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทนที่เป็นตัวเงิน เช่น การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารความจริงต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การคุ้มครองพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดหาที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยและจัดหางานหรืออาชีพที่มีลักษณะใกล้เคียงแบบเดิมให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากโครงการตามนโยบายรัฐ หรือบางกรณีจะต้องทำการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้คืนสู่สภาพเดิมด้วยวิธีการทางเทคนิคที่ถูกต้อง การจัดให้มีนโยบายเพื่อฟื้นฟูชุมชน เป็นต้น ซึ่งการเยียวยาในรูปแบบต่าง ๆ ในหลาย ๆ มิติก็เพื่อให้มีการเยียวยาอย่างเหมาะสมเพียงพอและได้สัดส่วนกับความเสียหายที่เกิดขึ้นตามแต่กรณีอย่างหลากหลาย ตามความเห็นในข้อเสนอแนะนี้

๕.๑.๔ คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณา ดังนี้

(๑) ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สามารถทำหน้าที่เชื่อมหรือประสานกับหน่วยงานอื่น ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการ เป็นหน่วยงานหลักในการดูแลเรื่องการเยียวยาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นในภาพรวม ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๓ (๑) ของข้อเสนอแนะนี้

(๒) ให้มีกลไกหรือศูนย์รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งข้อเท็จจริงและกฎหมาย โดยข้อมูลต้องทันสมัยและทุกหน่วยงานสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ทั้งระบบ รวมทั้งกำหนดให้มีกลไกกระจายอำนาจไปในระดับกรม และส่วนภูมิภาค เช่น กรณีเยียวยาความเสียหายในพื้นที่ภาคใต้ซึ่งมีกลไกเป็นการเฉพาะ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการเยียวยาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การดำเนินการตามกลไกต่าง ๆ ควรให้มีการทบทวนเป็นระยะ อาทิ ทุกห้าปี เพื่อให้กลไกการเยียวยามีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๓ (๑) และ ๔.๑.๓ (๒) ของข้อเสนอแนะนี้

(๓) ให้มีกลไกวิเคราะห์สาเหตุแห่งการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกำหนดมาตรการในเชิงป้องกัน อันเป็นการประกันว่าจะไม่เกิดการละเมิดซ้ำอีก ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๓ (๓) ของรายงานนี้

(๔) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งสิทธิ หรือมีกลไกอื่นเพิ่มเติมเพื่อแจ้งสิทธิในการเยียวยาตามกฎหมายต่าง ๆ แก่ผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายเข้าถึงการเยียวยาได้โดยง่ายและทั่วถึง ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๓ (๔) ของข้อเสนอแนะนี้

(๕) ให้มีกระบวนการหรือกลไกเฉพาะเพื่อทบทวนผลการพิจารณาให้การเยียวยา ทั้งอัตราการเยียวยาด้านการเงินหรือรูปแบบการเยียวยาให้เหมาะสม รวมทั้งทบทวนการได้รับการเยียวยาเมื่อมีข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไป ตามแนวทางของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ตามความเห็นในข้อ ๔.๒.๑ และ ๔.๒.๒ ของข้อเสนอแนะนี้

/๕.๑.๕...

๕.๑.๕ คณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดให้มีระยะเวลาในการเยียวยาที่เหมาะสม และมีการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างกว้างขวางเพื่อให้ประชาชนทราบถึงสิทธิดังกล่าว รวมทั้งบริหารจัดการเชิงรุกให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิการเยียวยาจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการเยียวยาด้านมนุษยธรรมได้โดยสะดวกและรวดเร็ว ตามความเห็นในข้อ ๔.๒.๓ ของข้อเสนอแนะนี้

๕.๒ ข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง

๕.๒.๑ รัฐสภา และคณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ควรนิยามความหมายของผู้เสียหายในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. .... ให้รวมถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่สูญหาย ครอบครัวหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลโดยตรงของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อให้การเยียวยาครอบคลุมผู้ได้รับความเสียหายตามความเป็นจริงและไม่ต้องรอให้ระยะเวลาที่กำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ผ่านพ้นไปก่อน ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๒ (๑) ของข้อเสนอแนะนี้

๕.๒.๒ คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง โดยให้จำเลยในคดีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องได้รับการเยียวยาทุกกรณี ตามความเห็นในข้อ ๔.๑.๒ (๒) ของข้อเสนอแนะนี้

๖. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๐ /๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐ จึงมีมติให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและข้อเสนอในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ ไปยังรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายวัส ติงสมิตร	**ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**
นางฉัตรสุดา จันทร์ดียิ่ง	**กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**
นางประกายรัตน์ ต้นธีรวงศ์	**กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**
นางอังคณา นีละไพจิตร	**กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**
นางเตือนใจ ดีเทศน์	**กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**
นายชาติชาย สุทธิกลม	**กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**

ภาคผนวก

ตารางเปรียบเทียบกฎหมาย ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยา

ประเด็น	กฎกระทรวงตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	กฎกระทรวงและระเบียบตาม พ.ร.บ. สงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ระเบียบตาม ระเบียบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่าด้วยการบริหารกองทุนช่วยเหลือฯ พ.ศ. ๒๕๕๗	ระเบียบตาม พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒	ประกาศตาม พ.ร.บ. การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓	ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตาม พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
อัตราการจ่ายเงิน	กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ๑. ผู้เสียหายไม่ถึงแก่ความตาย - ค่ารักษาพยาบาล เท่าที่จ่ายจริง ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท - ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพ	๑. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และอัตราในการจ่ายเงินสงเคราะห์ฯ พ.ศ. ๒๕๔๔ - ในการจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้ประสบภัยให้คำนวณดังนี้ (๑) เสียชีวิตหรือทุพพลภาพขนาดหนัก ได้ ๓๐ เท่าของอัตราเงินเดือน (๒) แขนขาดข้างหนึ่งได้ ๒๔ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๓) ขาขาดข้างหนึ่งได้ ๒๒	ระเบียบคณะกรรมการบริหารกองทุนช่วยเหลือเยียวยานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการฯ พ.ศ. ๒๕๕๘ ๑. การเสียชีวิต การสูญเสียอวัยวะ สายตา ทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิง หรืออันตรายสาหัส ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการปลงศพนอกประเทศภูมิลำเนา หรือค่าใช้จ่ายในการส่งศพหรือกระดูกของนักท่องเที่ยวกลับภูมิลำเนาไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท/คน	ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖ ๑. ด้านการดำรงชีพ - ค่าอาหารจัดเลี้ยง วันละไม่เกิน ๓ มื้อ มื้อละไม่เกิน ๓๐ บาท ต่อคน - ค่าถุงยังชีพชุดละไม่เกิน ๕๕๐ บาท ต่อครอบครัว ฯลฯ	ประกาศคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือเยียวยาฯ พ.ศ. ๒๕๕๕ ๑. เสียชีวิต/ทุพพลภาพ ๕๐๐,๐๐๐ บาท และอาจเพิ่มเติมได้อีกไม่เกิน ๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๒. บังคับบุคคลสูญหาย ๕๐๐,๐๐๐ บาท และอาจเพิ่มเติมได้อีกไม่เกิน ๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๓. ค่ารักษาพยาบาล รวมทั้ง	๑. ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และอัตราการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินคดีจากกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ ๑) ค่าจ้างทนายความ - คดีอาญา ๕,๐๐๐ - ๕๐,๐๐๐ บาท - คดีแพ่ง ๕,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ บาท -คดีปกครอง ฯลฯ ๕,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท

ประเด็น	กฎกระทรวงตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	กฎกระทรวงและระเบียบตาม พ.ร.บ. สงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ระเบียบตาม ระเบียบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่าด้วยการบริหารกองทุนช่วยเหลือฯ พ.ศ. ๒๕๕๗	ระเบียบตาม พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒	ประกาศตาม พ.ร.บ. การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓	ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตาม พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
	ทางร่างกายและจิตใจ เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท **- ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้** ให้จ่ายในอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในท้องที่จังหวัดที่ประกอบการงานเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ **- ค่าตอบแทนความเสียหายอื่น** ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท	เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๔) มือขาดข้างหนึ่งได้ ๑๘ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๕) เท้าขาดข้างหนึ่งได้ ๑๕ เท่าของอัตราเงินเดือน (๖) เท้าขาดสองข้างได้ ๒๔ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๗) สูญเสียลูกตาข้างหนึ่งได้ ๑๑ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๘) สูญเสียสมรรถภาพในการมองเห็นร้อยละเก้าสิบขึ้นไปหรือเสียความสามารถในการมองเห็นตั้งแต่ ๓/๖๐ หรือ	**๒. ค่ารักษาพยาบาลทางการแพทย์** รวมถึงค่าเคลื่อนย้ายภายในประเทศไทย ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท/คน **๓.ความสูญเสียหรือความเสียหาย** จากการหยุดชะงักของการเดินทางไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท/คน/วัน ทั้งนี้ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท/คน **๔. การฟื้นฟูสภาพจิตใจ** - ตามเหตุข้อ ๘ (๑) (๒) และ (๔) ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท/คน **๕.ความสูญเสียหรือเสียหาย** จากการถูกประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ทำให้ขาดปัจจัยในการดำรงชีวิต ให้เหมาจ่าย	**๒. ด้านสงเคราะห์** - เงินสงเคราะห์เพื่อบรรเทาภาวะวิกฤตเฉพาะหน้าแก่นักเรียนนักศึกษาที่บิดา มารดา หรือผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือผู้มีรายได้หลักเลี้ยงดูครอบครัวเสียชีวิตจากภัยพิบัติ คนละ ๕๐๐ บาท **๓. ด้านการแพทย์และการสาธารณสุข** - ค่ายาและเวชภัณฑ์สำหรับการรักษาและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคจ่ายได้ไม่เกินคนละ ๖๐ บาท ฯลฯ	ส่งต่อเพื่อฟื้นฟู ผู้พิการหรือฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ และการติดตามเยี่ยมเยียนให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง **๔. ขาดประโยชน์ทำมาหาได้**ระหว่างไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ วันละ ๔๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท **๕. ควบคุมตัว/คุมขัง** ตาม พ.ร.บ. กฎอัยการศึกฯ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ โดยที่ผู้นั้นไม่มีความผิดให้เยียวยาด้านจิตใจ ๓๐,๐๐๐ บาท และค่าชดเชยตาม	-การบังคับคดี ๕,๐๐๐ – ๓๐,๐๐๐ บาท ฯลฯ **๒) ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่น** ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี เช่น ค่าตรวจพิสูจน์ เป็นต้น **๓) ค่าใช้จ่ายอื่น** ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี เช่น ค่าพาหนะเดินทาง เป็นต้น **๒. ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์เงื่อนไข และอัตราการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน**

ประเด็น	กฎกระทรวงตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	กฎกระทรวงและระเบียบตาม พ.ร.บ. สงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ระเบียบตาม ระเบียบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่าด้วยการบริหารกองทุนช่วยเหลือฯ พ.ศ. ๒๕๕๗	ระเบียบตาม พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒	ประกาศตาม พ.ร.บ. การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓	ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตาม พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
	๒. ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย **- ค่าตอบแทน** ๓๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท **- จัดการศพ** ๒๐,๐๐๐ บาท **- ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู** ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท **- ค่าเสียหายอื่น** ตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควรแต่ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท **๓. จำเลยไม่ถึงแก่**	มากกว่าของตาข้างหนึ่งหรือสูญเสียความสามารถในการใช้สายตาสองข้างร่วมกัน (binocular vision) ได้ ๑๐ เท่าของอัตราเงินเดือน (๙) หูหนวกทั้งสองข้างได้ ๙ เท่าของอัตราเงินเดือน (๑๐) หูหนวกข้างหนึ่งได้ ๔ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๑๑) นิ้วหัวแม่มือขาดนิ้วหนึ่งได้ ๔ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๑๒) นิ้วชี้ขาดนิ้วหนึ่งได้ ๓ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน	๖,๐๐๐ บาท/คน ฯลฯ	**๔. ด้านการเกษตร** - ให้ดำเนินการช่วยเหลือเป็นตัวเงินในลำดับแรกแก่ผู้ประสบภัยพิบัติที่ขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานที่กำกับดูแลก่อนเกิดภัยพิบัติแล้ว **๕. ด้านบรรเทาสาธารณภัย** - ให้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เช่น ซ่อมแซมภาชนะรองรับน้ำที่ชำรุดเสียหาย เป็นต้น **๖. ด้านการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือ**	จำนวนวันที่ถูกควบคุมตัว วันละ ๔๐๐ บาท ค่าช่วยเหลือเยียวยาผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องขังตาม ปวิอ. แต่ต่อมาพนักงานสอบสวน/อัยการสั่งไม่ฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดยกฟ้อง ให้จ่ายเงินตามจำนวนวันที่ถูกควบคุมตัว วันละ ๔๐๐ บาท **๖. ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับความเป็นธรรมเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ** - ค่าใช้จ่ายในการวางเงินประกันการปล่อยตัวชั่วคราว เท่าที่จ่ายจริง	**หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙** **- ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล** เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท **- ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ** เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท **- ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้** ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ ให้จ่ายในอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในท้องที่ประกอบการงาน

ประเด็น	กฎกระทรวงตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	กฎกระทรวงและระเบียบตาม พ.ร.บ. สงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ระเบียบตาม ระเบียบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่าด้วยการบริหารกองทุนช่วยเหลือฯ พ.ศ. ๒๕๕๗	ระเบียบตาม พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒	ประกาศตาม พ.ร.บ. การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓	ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตาม พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
	ความตาย **- ค่ารักษาพยาบาล** เท่าที่จ่ายจริง ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท **- ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ** เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท **- ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ระหว่างถูกดำเนินคดี** ให้จ่ายในอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในท้องที่จังหวัดที่ประกอบการงาน **- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี** ค่าทนายความ	(๑๓) นิ้วกลางขาดนิ้วหนึ่ง ได้ ๓ เท่าของอัตราเงินเดือน (๑๔) นิ้วนางขาดนิ้วหนึ่ง ได้ ๒ เท่าครึ่งของอัตราเงินเดือน (๑๕) นิ้วก้อยขาดนิ้วหนึ่ง ได้ ๑ เท่าของอัตราเงินเดือน (๑๖) นิ้วหัวแม่เท้าขาดนิ้วหนึ่ง ได้ ๓ เท่าของอัตราเงินเดือน (๑๗) นิ้วเท้าอื่นขาดนิ้วหนึ่ง ได้ ๑ เท่าของอัตราเงินเดือน (๑๘) สูญเสียอวัยวะสืบพันธุ์หรือความสามารถ		**ผู้ประสบภัย** - ค่าอาหารจัดเลี้ยงเจ้าหน้าที่ของทางราชการและผู้มาให้ความช่วยเหลือ วันละไม่เกิน ๓ มื้อ มื้อละไม่เกิน ๓๐ บาทต่อคน ฯลฯ	- ค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายความว่าความในคดีเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท - ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีฯ เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ฯลฯ **๗. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ** อันเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดทางอาญา การกระทำโดยมิชอบทางการปกครอง ฯลฯ เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท **๘. ความเสียหายด้านทรัพย์สิน** ใช้หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความ	เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ **- เงินช่วยเหลือ** ผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย เป็นจำนวนเงินไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ฯลฯ

ประเด็น	กฎกระทรวงตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	กฎกระทรวงและระเบียบตาม พ.ร.บ. สงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ระเบียบตาม ระเบียบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่าด้วยการบริหารกองทุนช่วยเหลือฯ พ.ศ. ๒๕๕๗	ระเบียบตาม พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒	ประกาศตาม พ.ร.บ. การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓	ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตาม พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
	เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินอัตราที่กำหนดในตารางท้ายกฎกระทรวงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท ๔. จำเลยถึงแก่ความตายอันเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี - ค่าทดแทน ๑๐๐,๐๐๐ บาท - จัดการศพ ๒๐,๐๐๐ บาท - ขาดอุปการะเลี้ยงดูไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท - ค่าเสียหายอื่น	สืบพันธุ์ ได้ ๒๕ เท่าของอัตราเงินเดือน ฯลฯ ๒. ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินช่วยเหลือค่าจัดการศพผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๔ - ค่าจัดการศพ จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท			ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยอนุโลมหรือตามมติคณะรัฐมนตรี	

ประเด็น	กฎกระทรวงตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	กฎกระทรวงและระเบียบตาม พ.ร.บ. สงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติหรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓	ระเบียบตาม ระเบียบกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่าด้วยการบริหารกองทุนช่วยเหลือฯ พ.ศ. ๒๕๕๗	ระเบียบตาม พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒	ประกาศตาม พ.ร.บ. การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓	ประกาศคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตาม พ.ร.บ. กองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
	ตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควรแต่ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท					

ตารางเปรียบเทียบมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยา

ประเด็น	มติ ค.ร.ม. ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมให้การเยียวยาและฟื้นฟูเหยื่อและผู้เสียหายตลอดจนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมือง	มติ ค.ร.ม. ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ถูกดำเนินคดีฯ	มติ ค.ร.ม. ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ทรัพย์สินเสียหายฯ	มติ ค.ร.ม. ๘ กันยายน ๒๕๕๘ เรื่อง การเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองฯ
ผู้ได้รับการคุ้มครอง	ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓)	ผู้ที่ถูกดำเนินคดีจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓)	ผู้ที่ทรัพย์สินเสียหายจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๕๓)	ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง (พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗)
อัตราการจ่ายเงิน	**๑. เสียชีวิต** ๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท **๒. ค่าปลงศพ** ๒๕๐,๐๐๐ บาท **๓. ทุพพลภาพ** เท่ากับเงินชดเชยกรณีเสียชีวิต **๔. สูญเสียอวัยวะสำคัญ** ประมาณ ๓,๖๐๐,๐๐๐ บาท อวัยวะไม่สำคัญ ประมาณ ๑,๘๐๐,๐๐๐ บาท **๔. ค่ารักษาพยาบาล** ตามระดับของการบาดเจ็บหรือเสียชีวิต **๕. การเยียวยาความสูญเสียทางด้านจิตใจสูงสุด คือ** กรณีเสียชีวิตหรือ	**๑. การถูกจำกัดเสรีภาพ** - อัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องได้เงินเท่ากับระยะเวลาที่ถูกควบคุมหรือคุมขัง วันละ ๔๑๑ บาท - ศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แต่ถูกควบคุมหรือคุมขังเกินกว่าระยะเวลาให้จำคุก ได้เงินเท่ากับระยะเวลาที่ถูกควบคุมตัวเกินกว่าระยะเวลาให้จำคุก วันละ ๔๑๑ บาท **๒. การสูญเสียทางจิตใจ** - อัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องและ	**ระดับมูลค่าความเสียหาย ๘ ระดับ** ๑. น้อยกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท ๒. ตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาท - ๕๐๐,๐๐๐ บาท ๓. มากกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท - ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๔. มากกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท - ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๕. มากกว่า ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท - ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๖. มากกว่า ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท - ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๗. มากกว่า ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท -	**๑. เสียชีวิต** ๔๐๐,๐๐๐ บาท **๒. ทุพพลภาพและต้องฟื้นฟูสมรรถภาพ** ๔๐๐,๐๐๐ บาท **๓. ทุพพลภาพ** ๒๐๐,๐๐๐ บาท **๔. บาดเจ็บสาหัส** ๑๐๐,๐๐๐ บาท **๕. บาดเจ็บ** ๖๐,๐๐๐ บาท **๖. บาดเจ็บเล็กน้อย** ๒๐,๐๐๐ บาท **๗. เงินยังชีพรายเดือนและทุนการศึกษารายปี** ให้บุตร

ประเด็น	มติ ค.ร.ม. ๑๐ มกราคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมให้การเยียวยาและฟื้นฟูเหยื่อและผู้เสียหายตลอดจนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงหรือความขัดแย้งทางการเมือง	มติ ค.ร.ม. ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ถูกดำเนินคดีฯ	มติ ค.ร.ม. ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมสำหรับผู้ที่ทรัพย์สินเสียหายฯ	มติ ค.ร.ม. ๘ กันยายน ๒๕๕๘ เรื่อง การเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองฯ
	ทุพพลภาพ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ฯลฯ	ได้ถูกควบคุมหรือคุมขังก่อนอัยการมีคำสั่งหรือก่อนศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาเป็นระยะเวลา เกินกว่า ๙๐ วัน แต่ไม่เกิน ๑๘๐ วัน อัตรา ๗๕๐,๐๐๐ บาท และระยะเวลาเกินกว่า ๑๘๐ วัน อัตรา ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท - ศาลมีคำสั่ง/คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แต่ถูกควบคุมหรือคุมขังเกินกว่าระยะเวลาให้จำคุกเป็นระยะเวลาเกินกว่า ๙๐ วัน แต่ไม่เกิน ๑๘๐ วัน อัตรา ๕๐๐,๐๐๐ บาท และระยะเวลาเกินกว่า ๑๘๐ วัน อัตรา ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ฯลฯ	๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๘. มากกว่า ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับระดับมูลค่าความเสียหายมากกว่า ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท กำหนดให้ค่าเฉลี่ยมูลค่าความเสียหายเป็น ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ฯลฯ	ผู้เสียชีวิตและผู้ทุพพลภาพที่กำลังศึกษาอยู่

สำเนาถูกต้อง

(นายวิษณุ เครืองาม)